

МОБІЛІЗАЦІЯ ГРОМАД ЗАДЛЯ РОЗШИРЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ТА ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД КОНФЛІКТУ ЖІНОК ТА ЧОЛОВІКІВ НА СХОДІ УКРАЇНИ

МОБІЛІЗАЦІЯ ГРОМАД ЗАДЛЯ РОЗШИРЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Цей матеріал має на меті:

- Пояснити поняття, що стосуються мобілізації громади для розширення можливостей («Community Mobilization for Empowerment» або СМЕ);
- Продемонструвати цінність СМЕ для громад;
- Проілюструвати конкретні результати СМЕ на сході України;
- Показати точки входу та ролі у СМЕ різних зацікавлених сторін;
- Надихнути та мотивувати усі зацікавлені сторони на поширення підходу СМЕ!

ВСТУП

Розширення прав і можливостей, початкова точка для прискорення стійкого та справедливого розвитку на місцевому рівні, - це процес збільшення імовірності того, що виключені із суспільного життя особи, які зазнають дискримінації, – особливо найбільш вразливі – зможуть заявляти про свої потреби, а потім трансформувати їх у бажані дії та результати.

Структура ООН Жінки спільно з Українським Жіночим Фондом успішно застосували методологію **мобілізації громад для розширення можливостей** (СМЕ)¹ у постраждалих від конфлікту районах Донецької та Луганської областей. Цей процес мобілізації громад здійснюється у рамках спільної програми ООН Жінки та ПРООН «Відновлення управління та сприяння примиренню в постраждалих від кризи громадах України», яка фінансується Європейським Союзом.

За допомогою методології СМЕ в рамках програми реалізуються заходи, спрямовані на забезпечення прав людини та просування гендерної рівності, дотримуючись основного принципу Цілей Сталого Розвитку «Не залишити нікого осторонь».

Відповідно до міжнародних стандартів прав людини та за допомогою СМЕ програма працює над подоланням

нерівності та дискримінації, залучає бенефіціарів (в тому числі жіночі організації та інших агентів змін, як-от чоловіків та юнаків), а також над покращенням життєвих обставин найбільш вразливих та найбільш виключених соціально вразливих жінок – тих, які стикаються з множинними та перехресними формами дискримінації. Підхід СМЕ має важливе значення для їхнього ефективного залучення до процесу прийняття рішень щодо надання послуг, місцевого розвитку, відновлення та безпеки громади.

Лише за два роки завдяки діяльності з мобілізації громад було створено 58 груп самодопомоги, і 364 жінки й 52 чоловіки були залучені на постійній основі до процесів планування на місцевому рівні. З цих 58 груп самодопомоги 20 стали офіційно зареєстрованими громадськими організаціями.

Зміцнюючи навички, знання та впевненість груп самодопомоги, процес СМЕ вже дав можливість залученим жінкам і чоловікам самостійно проводити гендерний аналіз потреб громади, особливо потреб найбільш вразливих її представників, та вимагати від місцевої влади враховувати ці потреби під час розробки місцевих планів розвитку й місцевих бюджетів. Існує багато прикладів успішності та ефективності цього процесу, деякі з яких представлені нижче.

¹ Методологія мобілізації громад для розширення можливостей (2012) була розроблена та пілотована структурою ООН Жінки у Молдові у рамках Спільної комплексної програми розвитку на місцевому рівні структури ООН Жінки та ПРООН, що фінансувалася урядом Швеції. Вона детально описується на <http://eca.unwomen.org/en/digital-library/publications/2012/03/guide-community-mobilization-for-empowerment-of-vulnerable-women-and-men>

ІСТОРІЇ УСПІШНОЇ МОБІЛІЗАЦІЇ ГРОМАД ЗАДЛЯ РОЗШИРЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ

Краще та більш інклюзивне надання послуг

У селі Новоіванівка Луганської області група самопомоги «Разом» провела ґендерний аналіз проблем найбільш вразливих представників/ниць місцевої громади. Він показав, що самотні матері, жінки, що постраждали внаслідок конфлікту, внутрішньо переміщені особи, жінки літнього віку та багатодітні жінки мають дуже обмежений доступ до таких базових послуг, як освіта та медичне обслуговування. В громаді більш ніж 300 жінок не могли знайти роботу, не могли реалізувати свої права та потерпали через низький рівень життя.

РЕЗУЛЬТАТИ МОБІЛІЗАЦІЇ ГРОМАД ЗАДЛЯ РОЗШИРЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ НА СХОДІ УКРАЇНИ:

Створено 58 груп самопомоги, до яких залучено 364 жінок та 52 чоловіків

13%

13% учасників цих груп – внутрішньо переміщені особи

20

20 груп зареєстровані як громадські організації

Істотне збільшення участі жінок у плануванні й бюджетуванні на місцевому рівні та процесі прийняття рішень стосовно захисту громади

Ця ситуація була неприйнятною для цих жінок, і вона погіршувала рівень добробуту усієї громади. Представники «Разом» обговорили виявлені факти з місцевими органами влади і спільно напрацювали рішення: запровадити новий автобусний маршрут, який зв'яже село з найближчим населеним пунктом, де надаються освітні, соціальні та медичні послуги. Цей новий автобусний маршрут вже змінює життя найбільш вразливих жителів Новоіванівки на краще.

У селищі Ярова Лиманської територіальної громади Донецької області група самопомоги «Ярівчанка» провела аналіз, який показав, що жінки мають обмежений доступ до медичного обслуговування (особливо гінекологічних послуг). Найближчі медичні заклади знаходяться за кілька десятків кілометрів від Ярової. Відповідно, група не лише поклопотала перед місцевими органами влади про створення належного медичного закладу, а й зайнялася пошуком додаткових ресурсів для потреб селищної громади. Як результат, у жовтні 2017 року в Яровій було відкрито новий медичний заклад, де щомісяця обслуговуються приблизно 250 жінок. Окрім покращення медичного обслуговування для найбільш соціально вразливих жителів селища, новий медичний заклад дає змогу жінкам (особливо тим, які здійснюють догляд за людьми похилого віку та хворими членами своїх сімей) істотно зменшити свої транспортні витрати та більше часу приділяти економічній діяльності.

Більш безпечні громади для жінок, дітей та інших вразливих категорій населення

У селі Благодатне Донецької області немає школи і не ходить шкільний автобус, а тому щодня сільським сім'ям доводиться думати над тим, як їхні діти (а їх у селі 30) діставатимуться до школи у містечку Велика Новосілка, що за 6 км від Благодатного. Хтось ходить туди пішки, а хтось їздить на громадському транспорті (відповідно, у таких сімей залишається менше коштів на інші потреби). Багато мам щодня витрачають кілька годин на супроводження своїх дітей до школи і назад, побоюючись відпустити їх самих з міркувань безпеки.

В результаті адвокаційних заходів, проведених учасниками/ницями місцевої групи самопомоги «Джерело надії», місцеві органи влади і сільська рада погодилися задля підвищення безпеки дітей надати безкоштовний автобус, який возитиме їх до школи і назад.

Ще одним прикладом того, як процес СМЕ посприяв підвищенню захищеності громади, є виділення Врублівською селищною радою Попаснянського району Луганської області, до складу якого входить село Новоіванівка, 20 000 гривень з місцевого бюджету на покращення вуличного освітлення у селищі. Цього домогалася група самопомоги «Разом», наголошуючи на тому, що оновлене освітлення підвищить рівень безпеки жінок, особливо тих, які проживають неподалік від лінії зіткнення.

Голос жінок і соціально вразливих категорій населення сприяє підвищенню ефективності й дієвості бюджетування на місцевому рівні

Коли якість життя жінок та інших вразливих категорій населення у районах, охоплених збройним конфліктом, знижується, захищеність цих категорій постійно погіршується і їхні права часто порушуються, такі громади стають біднішими і їхнє становище стає тільки гіршим. Процес СМЕ показав, що якщо домогтися того, щоб голос цих жінок та вразливих категорій населення почули, під час планування і бюджетування на місцевому рівні, їхні пріоритети будуть враховані значно більшою мірою, що сприятиме покращенню їхнього становища. Приміром, у Вугледарській територіальній громаді Донецької області місцева група самопомоги «Інтеграція в майбутнє» визначила покращення вуличного освітлення та створення центру для постраждалих від домашнього насильства як пріоритети для поліпшення добробуту й захищеності громади. Місцева влада, зі свого боку, виділила 44 650 грн. на фінансування цих проектів.

Процес СМЕ дозволяє залучити місцеві й зовнішні ресурси

Процес СМЕ не лише сприяє розширенню прав і можливостей найбільш вразливих категорій населення в українських громадах, а й виступає в якості потужного інструменту залучення як місцевих, так і зовнішніх ресурсів. Багато груп самопомоги успішно залучили фінансування для реалізації проектів у рамках програми структури ООН Жінки; деякі залучили кошти з кількох джерел. Приміром, у Яровій під час створення нового медичного закладу не лише місцева влада виділила будівлю для нього, а й посольство Канади надало 1,18 млн. грн. на придбання обладнання та створення базової лабораторії.

Підтримка розвитку й безпеки українських громад

Ставлячи права та добробут вразливих жінок і чоловіків та найбільш виключених із суспільного життя осіб, які зазнають дискримінації та маргіналізації, на перше місце, процес СМЕ є таким, що самопідтримується. Громади та місцеві органи влади, які здійснюють процес СМЕ, бачать, що громадяни з більшими правами й можливостями мають все більш значущий вплив на децентралізований розвиток на місцевому рівні і що вони можуть зробити свої громади більш захищеними та більш привабливими для зовнішніх інвесторів.

Результатами здійснення СМЕ у громадах є збільшення громадської активності, підвищення залученості людей до процесів розвитку на місцевому рівні та відновлення, активізація участі жінок у процесі прийняття рішень на місцевому рівні, ступеня урахування потреб найбільш вразливих категорій населення під час планування розвитку й бюджетування на місцевому рівні та більша інклюзивність процесу прийняття рішень органами місцевої влади.